

Izrabljivanje u naselju radnika doseljenika; Maurice P u n c h: Sociologija antiinstitucije; Graham A l l a n: Teorija o milijunaštvu — Ilustracija; James M u r p h y: Očekivanja nastavnika i nedovoljno klasno djelovanje; Nick P e r r y: Dvije kulturne i totalne institucije; Eda P. T o p l i s s: Studija slučaja gerijatrijske bolnice kao ilustracija organizacionih promjena; Ivan R u f f: Može li postojati sociologija literature?; Richard W u n d e r l i c h: Znanstveni etos — Pojašnjenje.

Maurice Punch

SOCIOLOGIJA ANTIINSTITUCIJE

Pojam antiinstitucije mogao bi se shvatiti kao kontradikcija u sociološkoj terminologiji. No, antiinstitucija jest ideal jednako kao što je ideal i besklasno društvo. Sociologija nije toliko zainteresirana za njezino djelovanje koliko za način na koji je stvoriti. Naime, antiinstitucija pretpostavlja brojne kontradikcije između svoje ideologije i nužnosti da se takva socijalna forma stvori. Kako te kontradikcije riješiti pitanje je koje se odnosi na društveni život i ljudske interakcije u nekoj okolini a u nastojanju da se pojedincu osigura maksimum sloboda. Antiinstitucionalisti svoj zahtjev argumentiraju neprihvatljivošću granica što ih ljudima nameću institucije unutar kojih se plaća prevelika cijena za malo ljudskih sloboda. U tom smislu krucijalno je pitanje kako izgraditi »zajedništvo« polazeći od ortodoksnih suvremenih institucija.

Prilikom izgradnje antiinstitucije javlja se opasnost pretjeranog strukturiranja. To je samo jedna patološka pojava koja ponovno otvara pitanje »kako«. Pokazalo se da insistiranje na zajedništvu kao antipodu instituciji unutar izvjesnih religijskih ili političkih pokreta usmjerenih na promjenu stila života ubrzo može dovesti do despotizma, birokratizacije ili drugih oblika strukturalne rigidnosti. Naime, zajednica se ne može tretirati samo kao predmet, nego se moraju uzeti u obzir i potrebe ljudi za organizacijom društvenog života i djelatnosti da bi kolektivni život i rad uopće bili mogući. Tako maksimalizacija zajedništva izaziva maksimalizaciju strukture, koja pak onda provocira revolucionarna strujanja usmjerena obnavljanju zajedništva.

Antiinstitucija jest pokušaj da se utvrdi samo jedna strana tog dijalek-

tičkog procesa. Kao takvoj njoj je inherentna nestabilnost. Zajednički temelj antiinstitucije čini težnja ljudi za realizacijom vlastitosti, te se u tom smislu ona javlja kao alternativa za organizaciju društva.

Ovaj je rad ilustracija važnosti zajednice koju autor naziva antiinstitucijom. Taj oblik društvenoga života isključuje konvencionalnu organizacionu analizu. Sociološki premise tiču se tako temeljnih pitanja održavanja društvenoga reda, društvene kohezije, grupne solidarnosti, te razumijevanja devijacija i poremećenja u društvu. Sociologija antiinstitucije stoga je pristup u koji se polažu velike nade.

Vlatka Mladenović

THE JOURNAL OF SOCIAL ISSUES

Vol. 29, br. 4, 1973

Daniel K a t z: In memoriam Kurtu Lewinu; Harold M. P r o s h a n s k y: Prvi govor novog predsjednika — Krize u ljudskom društvu; Herbert C. K e l m a n: Nasilje bez moralnih sankcija — Razmišljanja o dehumanizaciji žrtava i žrtvovanih; Piter S n e d f e l d i J a k o v M. E p s t e i n: Stavovi, vrednovanja i nosioci odgovornosti — Slučaj jednog koleđa; Carol T r a v i s: Tko je za ostvarivanje ženskih sloboda i zašto — Slučaj neslobodnih slobodoumnica; Lick R u b i n i A n n e P e p l a n: Ispitivanje igrača državne lutrije; Michael J a y D i a m o n d i W. C h a r l e s L o b i t z: Učinci jednog eksperimentalnog depolarizatorskog programa između policije i studenata; Loise E. S i l v e r n i C h a r l e s Y. N a k a m u r a: Analiza odnosa studenata — politika; Irwin S i l w e r m a n i M a r w i n E. S h a w: Učinci nenadanih masovnih školskih problema i shvaćanja u Sautern Cityu; Helmut W. B a r t e l i J. J e f f r e y G r i l l: Sociometrijska ispitivanja nekoliko integriranih klasno otvorenih razreda.

Carol Travis

TKO JE ZA OSTVARIVANJE ŽENSKIH SLOBODA I ZAŠTO? SLUČAJ NESLOBODNIH SLOBODOUNMNICA

U ovom radu napisanom na temelju rezultata anketnoga istraživanja prikazani su stavovi muškaraca i žena koji po-

državaju ili su protiv borbe žena za ostvarivanje njihovih prava, odnosno pokreta za oslobođenje žena. Ti su stavovi determinirani većim brojem faktora uključujući religijske, političke i tradicionalne stereotipe o razlikama između ličnosti s obzirom na spol. Stereotipi o fizičkoj i intelektualnoj superiornosti muškaraca bili su predmet ispitivanja odnosa muškaraca i žena različite dobi, statusa, itd. prema pokretu za oslobođenje žena. Prema rezultatima postoje muški šovinisti, ali pitanje muških reakcija na pokret za oslobođenje žena mnogo je kompleksnije nego su to stereotipi.

U radu je izvršena temeljita analiza samoga pokreta za oslobođenje žena, a posebice njihovih ciljeva i filozofije, odnosno programa. Pokazalo se da ženski pokret nije monolitan niti s obzirom na članstvo, a niti s obzirom na programske ciljeve. Oslobođenje žena kao pokret ili ideologija ima vrlo različito značenje za muškarce i za žene. Za žene je problem »liberalizacije« neposredno vezan s njihovim životnim iskustvom: diskriminacijom na poslu, s poteškoćama u zapo-

sljavanju udatih žena, sa seksualnim životom, što sve zajedno utječe na njihove stavove prema pokretu za oslobođenje žena. Prema dobivenim rezultatima religioznost i politički stavovi važni su faktori koji utječu na odnos pripadnika oba spola prema pokretu za liberalizaciju žena, ali konzistentno jače kod muškaraca nego kod žena. Muškarci protestantske i katoličke vjeroispovjesti češće nego muški pripadnici ostalih religioznih grupa i ateisti smatraju da su pristaše pokreta za oslobođenje žena neurotičarke, prikraćene u svojoj ženstvenosti ili kastrirane i da se žene najbolje mogu dokazati kao žene i majke, te da onda više ponovo neće biti diskriminirane. Pa ipak ponašanje većine muškaraca, kao i njihovi ideologijski stavovi prema ženskom pokretu obilježeni su tradicionalnim shvaćanjima i može se zaključiti da oni ženu poimaju više kao seksualni objekt nego kao prijatelja. Stoga je temeljni zahtjev pokreta da se izmijeni položaj žena kako bi im se omogućilo da budu jednakovrijedni i ravnopravni članovi ljudske zajednice.

Vlatka Mladenović